

Bir eski zaman masalı

Edebiyat ve çeviri dünyamızın önemli adlarından Kâmuran Şipal. Orhan Kemal Roman Armağanı'nı kazanan kitabı "Sırrımsın Sırdaşımın"dan sekiz yıl sonra yeni romanıyla çıkıyor okur karşısına: "Dua Çiçeği". "Dua Çiçeği", kadın ve kızların dünyasında hayatı keşfeden bir delikanlının öyküsünü anlatıyor. Ortalıkta olmayan ve görünmekten hiç hoşlanmayan, daha doğrusu kitaplarıyla kendini görünür kılan Şipal çiçeklerin, eski bayramların ve aşkların dünyasından bir eski zaman masalı anlatıyor.

ERAY AK

erayak@cumhuriyet.com.tr

Artık zamanı yakalamak pek mümkün değil; öyle hızlı akıp gidiyor ki yakın geçmiş bile olanca hızıyla uzaklaşıyor bizden. Düne dair neyi hatırlamaya çalışsak dünle aramızda mutlaka değişmiş koca bir dünya görüyoruz. Meselenin üzücü yanı ise bu değişmiş koca dünyanın, düne dair her şeyi geleceğe atılan her adımda öğütmesi. Bu öğütülmüş hatıralar yığınından geriye ne kalıyor, üzerine düşünmek gerek... İnanılmaz bir hızla ilerleyen teknoloji, dünle aramızdaki mesafeyi açan en önemli etkenlerden şüphesiz. Teknoloji bize her gün yeni bir müjdesini sunuyor fakat şu sesleri duyar olduk artık; bu teknoloji nimetimiz mi, yoksa lanetimiz mi?

Bu sorunu cevabını burada bulmamızın imkânı yok evette fakat teknoloji kafesine hapsedildiğimiz dünyadan

başımızı biraz olsun kaldırıp etrafımıza, geride bıraktıklarımıza bakmanın mümkün olduğunu hatırlatabiliriz pek tabii.

Çiçek adlarının tek tek bilindiği, hangi adın ne anlama geldiği ve bu adın nereden alındığı, dahası onlarla konuşulduğu bir dünya vardı; hatırladınız mı? Küstüm çiçeği, şakayık, feseleğen, begonya, karanfil, menekşe, horozibiği... Bayramlarda çocukların sevindirildiği, panayırın kurulduğu, faytonlarla kasabaların, köylerin turlandığı dünyayı peki, hatırlayabildiniz mi? Zihnimizin maruz kaldığı istilada bunlara yer var mı artık? Ya da sevgilerin, sevimlilerin tatlı bir utangaçlıkla yaşandığı, sevgilinin eline dokunmanın dahi bir büyük aşk göstergesi sayıldığı, o ele dokunmak için türlü bahanelerin ürettiği inceliklerle örülmüş dünyadan... Haberimiz var mı?

Kabul edelim ki pek gündemimizde değil bunlar. Hızla dönen dünya bizi artık başka noktalara savuruyor ama neyse ki kendine bunları dert edinenele, o çiçekli dünyayı düşlemeye devam edip yazdıklarıyla yaşatanlara rastlıyoruz. Edebiyatımızın en önemli emekçilerinden Kâmuran Şipal de onlardan biri. Şipal, özellikle yeni romanı *Dua Çiçeği*'yle artık ancak düşlerde görülebilecek incelikte bir dünyaya okurlarını davet ediyor.

NAİF BİR DAVET

Dua Çiçeği'nde tıpkı Şipal'in anlattığı dünya gibi incelikli, naif bir davet bu. Yıllarını geçirdiği yazı masasının bir köşesinde sessiz sedasız ama belki de edebiyata en yakışan, yakışacak hâliyle yapıyor bu çağrıyı yazar. Yazacaklarını kaleme döküp sonrasını okura bırakıyor. Bugüne kadar yayımlanmış tek bir söyleşisine rastlamak mümkün değil. Fotoğrafını bulmak için de epey ter dökmek gerekiyor. Bu bağlamda yaşamıyla bu çağın kendisi üzerinde bir tahakküm kurmadığını ismini duyduğumuz andan beri her hâliyle kanıtlayan Şipal, yarattığı kurmaca evreniyle de bu çağın gündeminden uzakta yaşamaya devam ettiğini bize anlatmaya devam ediyor aslında. *Dua Çiçeği*, işte bu kitaplarından biri Şipal'in. Ortalıkta olmayan ve görünmekten hiç hoşlanmayan, daha doğrusu kitaplarıyla; yazdıkları ve çevirdikleriyle kendini görünür kılan Şipal çiçeklerin, eski bayramların ve aşkların dünyasından bir eski zaman masalı anlatıyor *Dua*

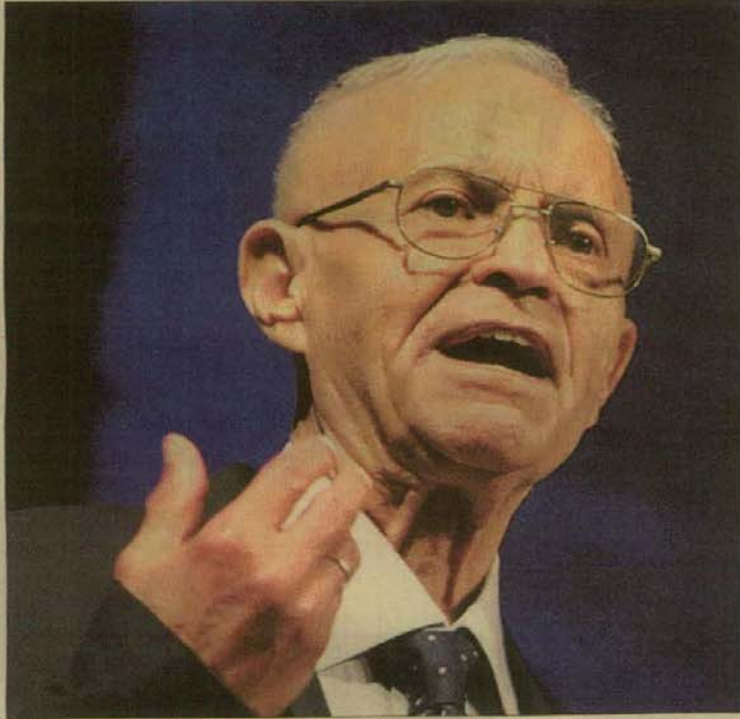

Çiçeği'nde.

Kâmuran Şipal isminden uzun uzağıya bahsetmeye gerek yok aslında; edebiyatımızın yüzü aklı... Çağdaş Alman edebiyatından yaptığı muhteşem çevirileri yanında Beyhan, Elbiseçiler Çarşısı, Büyük Yolculuk, Buhûrumeryem ve Köpek İstasyonu adıyla topladığı öykü kitaplarının da yazarı aynı zamanda Şipal. Bununla birlikte roman verimleri de var. Yeni yayımlanan *Dua Çiçeği*, Şipal'in üçüncü romanı. Öncesinde 1998 ürünü *Demir Köprü* ve 2010 ürünü *Sırrımsın Sırdaşımın* adlı romanları var. *Küçük bir ayrıntı daha: Kâmuran Şipal, Sırrımsın Sırdaşımın ile Orhan Kemal Roman Armağanı*'na değer görüldü. Şimdi de sekiz yıl aradan sonra *Dua Çiçeği* ile çıktı geldi.

ZAMAN ALGISI

Kâmuran Şipal'in roman evrenine doğru küçük bir yolculuğa çıktığımızda geçmişle koparılamayan bağların en önemli ve üzerinde titizlikle durulan motif olarak karşımıza çıktığını görürüz. Bu bağ rahatsız edici bir kimliğe sahip değildir ancak roman kahramanlarının bugünü üzerinde de ciddi bir söz sahibidir; yaşamlarını etkiler. Dolayısıyla Şipal romanlarında geçmiş, bir tarihte olup biten bir zaman algısı olarak değil, bugünü şekillendirmede ciddi görevler üstlenen bir başka roman kahramanı hâline bürünür âdeta. *Demir Köprü* örneğin; doğup büyüdüğü kente yıllar sonra dönen roman kahramanının uçak yolculuğu süresince çocukluk yıllarını belleğinde canlandırması üzerine kurulu bir metindir. 1930'ların Adanası'nda babasız bir çocuğun annesi ve çevresiyle yaşadığı duygu dolu ilişkilerin bir dökümüydü roman; çocukluğun zihinde asla ölmeyeceğine ispat niteliğindedir. *Sırrımsın Sırdaşımın*'da ise sağlığında ihmal ettiği annesinin kabrini ziyarete giden kahramanın, doğup büyüdüğü kente dönünce annesiyle geçirdiği çocukluk yılları geçmişten zihne

➤ sökün etmesiyle kendini bir hesaplaşma içinde buluşunun hikâyesini anlatıyordu Şipal.

Her yazar, yayımladığı her kitabıyla aslında bir başka büyük kitabın sayfalarını doldurur misali Kâmuran Şipal de romanlarıyla geçmiş algısının farklı yansımalarını, çocukluğun zihinde bıraktığı kalıcı izle birlikte yazdıklarına taşıyor. Bu bağlamda Kâmuran Şipal romanları için bugünden geçmişe yollanan mektuplar demek mümkün. Fakat bu mektuplar, söylemek istediklerini asla geçmişle sınırlarını tutmuyor. Şipal, modern romanların kendine özgü sadeliğinde “mazi, hâl, istikbal” çerçevesini tümüyle kuşatan bir zaman çerçevesine konuşuyor yazdıklarıyla.

Bunun son halkası olarak da karşımıza Dua Çiçeği çıkıyor.

KIRIK BİR AŞK HİKÂYESİ

Dua Çiçeği tıpkı Demir Köprü ve Sırrımsın Sırdaşımsın gibi çocukluğun yoğunlaştığı geçmişi merkezine alan bir roman. Roman kahramanının başından geçmiş vuruca bir çocukluk sahnesiyle açılıyor. Bu sahnede özlem dolu bir bayram sabahı anlatısı var fakat daha çok, sonrasında başından geçecek kırık bir aşk hikâyesini okuyacağımız isimsiz kahramanın sevgiyle bağlanıp ablası yerine koyduğu Havva'ya duyduğu ilginin resmini izler gibiyiz.

Bu noktada bir parantez açıp Kâmuran Şipal'in romanlarında kelimeleri çizdiği resmin altını çizmek gerek. Tasvirleri ve ruhsal dökümleriyle Şipal, detaylı bir evren yaratıyor romanlarında. Yazarın anlattıkları, gözler önünde birer birer canlanmak üzere sayfalara dökülüyor. Dua Çiçeği'nde de bunun güzel bir örneğini görüyoruz.

Roman kahramanının hikâyesine dönersek; bu bağlamda canlı bir çocuk dünyası içinde yarım kalmış bir düşü anlatıyor yazar. Havva'nın evlenmesiyle biten bir düşü bu ve roman kahramanındaki etkisini “yarım kalmışlık” duygusu olarak devam ettirecektir. Bu çocukluk sahnesinden sonra gelen bölümde ise hemen yukarıda da değinildiği gibi kırık bir aşk hikâyesini okuyacağız. Bu ilişkinin de tıpkı çocukluk travmasındaki gibi “yarım kalmışlık” izleği üzerinde gittiğini söy-

lemek gerek. Şipal'in, romanın başında çocukluk günleri üzerinden kurduğu matematik, bu kez yaşını almış kahramanımızın ilişkisine yansıyor. Betül adlı bir başka çocuk kahraman ortaya çıkıyor ve kahramanın Havva ile kurduğu sevgi bağına Fadime ile kuruyor. Fadime ise kahramanımızın, Yeşilçam filmlerinde görmeye alışkın olduğumuz türden naif bir ilişki geliştirdiği kişi olarak ortaya çıkacak.

KÜÇÜK HAYATLAR

Buraya kadar kaleme getirilenler paralelinde büyük duygu dünyalarını küçük hayatlar üzerinden anlattığını söyleyebiliriz Kâmuran Şipal'in Dua Çiçeği'nde. “Küçük” nitelemesinin bu noktada olumsuz bir anlam taşımadığını ayrıca belirtmek gerek... Şipal'in ince görüşünü, naif dokunuşunu anlatmak için kullanıldı sadece. Öylesine küçük hayatlar ki bunlar, kahramanların hayalleri de yazarlarının anlattığı dünyaya eşlik ediyor.

“(...) Ben öğretmen olarak küçük bir kente atanmayı diledim,” diyor romanın bir noktasında yaşamının bir parçasını izlediğimi roman kahramanı. “Gürültü patırtıdan uzak, fazla kalabalık sayılmayan bir kente atanayım, genişçe sofası, toprak damıyla iki katlı bir evim olsun, yazları damında bir taht kurup yatabileyim, akşamüzeri gündüz güneşinden hâlâ sıcak yatağı açık elimde bir kitap, uzanayım içine, ortalık iyice, ama iyice kararana, gözlerim harfleri seçmez oluncaya kadar okuyayım, okuyayım, sonra da yıldızların gımkte birer ikişer çıkışını izleyeyim. (...) Bu kadarcık.”

Roman kahramanının “bu kadarcık” dediği bir hayattan tüm beklentiler...

Bu gözü tokluğu şimdi görmek için neler verilmez?

Bu bağlamda bugün özlemini çektiğimiz bir dünyaya güzelleme Şipal'in romanı. Kâmuran Şipal güçlü kalemiyle, yoğun duyguları ve iç çatışmaları ince ince örüp çarpıcı ruhsal durum desenleri çiziyor. Bu desenlerin bize anlattıklarına kulak verdiğimizde o özlenen dünyanın şarkıları duyulmaya başlıyor. ■

Dua Çiçeği / Kâmuran Şipal / Yapı Kredi Yayınları / 88 s.

Kâmuran Şipal, “Sırrımsın Sırdaşımsın” ile Orhan Kemal Roman Armağanı'nı almıştı.